ศูนย์ประสานงานโควิด – 19
จังหวัดสุโขทัย

ด่วนที่สุด
ที่ สท ๐๐๑๗.๒ /๕๗๐๔

ศาลากลางจังหวัดสุโขทัย
ถนนนิกรเกษม สท ๖๔๐๐๐

๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง การถอดบทเรียนการใช้ฟ้าทะลายโจรกับผู้ติดเชื้อโควิด – 19 ในเรือนจำกลางเชียงใหม่ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ในอนาคต

เรียน หน่วยงานสังกัดจังหวัดสุโขทัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาโทรสารในราชการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๓๐/ว ๕๙๗๔
ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย แจ้งว่า คณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีว่า คณะกรรมการฯ ได้ติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยได้ถอดบทเรียนเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยโดยการใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาผู้ป่วยโควิด – 19 ในเรือนจำกลางเชียงใหม่ และจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ในอนาคต

จังหวัดสุโขทัยพิจารณาแล้ว เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด – 19) และเป็นไปตามข้อสั่งการของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย จึงขอให้หน่วยงานรับทราบและพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ต่อไป รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุชาติ ทีคะสุข)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย

สำนักงานจังหวัด
กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด
โทร / โทรสาร ๐-๕๕๖๑-๑๖๑๙

ศูนย์โควิดฯ มท.

โทรสารในราชการกระทรวงมหาดไทย

.....

ที่ มท ๐๒๓๐/ว ๕๘๗๔ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๔

จาก ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ถึง ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

ด้วยสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งกระทรวงมหาดไทยให้พิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตามที่คณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีว่า คณะกรรมการฯ ได้ติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยได้ถอดบทเรียนเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยโดยการใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาผู้ป่วยโควิด - 19 ในเรือนจำกลางเชียงใหม่ และจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ในอนาคต รายละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๔๐๔/๑๒๔๑๐ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ ที่ส่งมาพร้อมนี้

ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กระทรวงมหาดไทย (ศบค.มท.) เห็นว่าข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานการณ์ที่จังหวัดสามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ได้ จึงขอส่งข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในอนาคตมาเพื่อทราบและพิจารณาใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

(นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ)
ปลัดกระทรวงมหาดไทย
หัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน
ในส่วนที่เกี่ยวกับการสั่งการและประสานกับผู้ว่าราชการจังหวัด
และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

สำนักงานรัฐมนตรี
รับที่ 6143
วันที่ 14 ต.ค. 2564
เวลา
กระทรวงมหาดไทย
กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
วันที่ 15 ต.ค. 2564
เลขรับ 43246
เวลา 11:38น.
สนง.ศบค.มท.
วันที่ ๑๕ ต.ค. ๒๕๖๔
เลขรับ 4246
เวลา

ที่ นร ๐๔๐๔/๒๖๑๐

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๔

เรื่อง การถอดบทเรียนการใช้ฟ้าทะลายโจรกับผู้ติดเชื้อโควิด – 19 ในเรือนจำกลางเชียงใหม่ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ในอนาคต

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือคณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ที่ สว (กสว ๖) ๐๐๐๒/๔๑๘ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๔

ด้วย พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ได้มีหนังสือกราบเรียนนายกรัฐมนตรีว่าคณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ได้ติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยการประชุมออนไลน์กับผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้รับทราบความสำเร็จในการดูแลรักษาผู้ป่วย ในเรือนจำกลางเชียงใหม่ของกองทัพภาคที่ ๓ ที่ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถผ่านพ้นวิกฤตการแพร่ระบาดในระยะเวลาอันรวดเร็ว คณะกรรมการฯ จึงได้เชิญส่วนที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลเพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยโดยการใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาผู้ป่วยโควิด – 19 ที่มีอาการไม่รุนแรงซึ่งได้ผลเป็นอย่างดี รวมทั้งได้ศึกษาจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเรียบเรียงออกมาอย่างย่อเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาวิชาการต่อยอดความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมต่อไป และคณะกรรมการฯ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 ในอนาคต รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีทราบแล้ว และขอส่งเรื่องมาเพื่อกระทรวงมหาดไทยพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้อง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุชา บูรพชัยศรี)
รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ที่ มท ๐๑๐๐/ 5324
เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย
เพื่อโปรดพิจารณา

(นางสาวปาณิสรา กาญจนะจิตรา)
หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรีฯ ปฏิบัติราชการแทน
เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
14 ต.ค. 2564

กองประสานงานการเมือง
โทร. ๐ ๒๒๘๘ ๔๐๐๐ ต่อ ๔๙๖๕
โทรสาร ๐ ๒๒๘๘ ๔๔๐๑ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@thaigov.go.th

หน.ก. .....
สนง. สา ปจ ๑๔ ต.ค. ๖๔

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
รับที่ 17137
วันที่ ๒๑ ๙ ๖๔ เวลา ๑๔.๐๐ น.

ที่ สว (กสว ๖) ๐๐๐๒/๔๑๘

คณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภา
พบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน)
๑๑๑๑ ถนนสามเสนใน แขวงนครไชยศรี
เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐

๑๗ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง การถอดบทเรียนการใช้ฟ้าทะลายโจรกับผู้ติดเชื้อโควิด-๑๙ ในเรือนจำกลางเชียงใหม่ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในอนาคต

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ข้อมูลการถอดบทเรียนการใช้ฟ้าทะลายโจรกับผู้ติดเชื้อโควิด-๑๙ ในเรือนจำกลางเชียงใหม่
๒. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ในอนาคต

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ได้กลับมาแพร่ระบาดอย่างกว้างขวาง เป็นระลอกที่สาม มีผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ มีตัวเลขผู้ติดเชื้อพุ่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในเวลาอันรวดเร็วในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๖๔ และลุกลามเข้าไปในเรือนจำกลางเชียงใหม่ ซึ่งคณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ได้ติดตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ จากทั้ง ๘ จังหวัดในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยการประชุมออนไลน์กับผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ ประสานความช่วยเหลือที่เร่งด่วนต่าง ๆ กับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการนี้ คณะกรรมการฯ ได้ติดตามสถานการณ์ฯ และรับทราบความสำเร็จในการดูแลรักษาผู้ป่วยในเรือนจำกลางเชียงใหม่ของกองทัพภาคที่ ๓ โดยกรมแพทย์ทหารบกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถผ่านพ้นวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคฯ ไปได้ในเวลาอันรวดเร็ว คณะกรรมการฯ เห็นว่าจากการบูรณาการในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวข้างต้น ควรมีการถอดบทเรียนการรักษาผู้ต้องขังในเรือนจำกลางเชียงใหม่ เพื่อเป็นตัวอย่างและถ่ายทอดข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการรับมือการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในประเทศไทย คณะกรรมการฯ จึงได้เชิญส่วนที่เกี่ยวข้องมาร่วมให้ข้อมูล เพื่อถอดบทเรียนเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วยโดยการใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาผู้ป่วยโควิด-๑๙ ที่มีอาการไม่รุนแรงได้ผลเป็นอย่างดี รวมทั้งได้ศึกษาจาก

เอกสารรายงาน....

ปม. รับที่ 1987
เมื่อ ๒๑ ก.ย. ๒๕๖๔ เวลา 15.๐๙ น.

เอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสกัดออกมาเป็นการเรียบเรียงอย่างย่อเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาวิชาการต่อยอดความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมต่อไป รวมทั้งคณะกรรมการฯ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในอนาคต รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(สิงห์ศึก สิงห์ไพร)
รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง
ในฐานะประธานกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชน
ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน)

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๑๕

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการรับมือกับสถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในอนาคต
คณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน)

---

๑. การปรับแนวทางและบทบาทในการทำงาน/กลไกของราชการส่วนกลางและภูมิภาคเพื่อรองรับสถานการณ์ภัยคุกคามอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ นับจากนี้และต่อเนื่องไปในอนาคต ดังนี้

๑.๑ ควรพัฒนากลไกในการตัดสินใจและการบริหารสถานการณ์ที่เน้นการมีส่วนร่วมต้องได้รับข้อมูล ความร่วมมือ การมีส่วนร่วมจากพื้นที่และภาคส่วนต่าง ๆ

๑.๒ การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ควรให้มีความยืดหยุ่นและผ่อนปรนมากขึ้น เช่น ให้เปิดรับลักษณะของโครงการหรือกิจกรรมประเภทใหม่ ๆ ให้กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดหรือหลังจากนั้น คือ การดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ปลอดภัยและมีสุขภาวะที่ดีภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาด เพื่อป้องกันการกลับมาระบาดซ้ำและโครงการที่ฟื้นฟูสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ประกอบด้วย

๑.๒.๑ การสร้างเครือข่ายของความร่วมมือระหว่าง อปท. ด้วยกันเองและระหว่าง อปท. กับภาคส่วนอื่น ๆ ภายในท้องถิ่น เช่น กับภาคธุรกิจเอกชน ร้านค้า หรือสถานประกอบการต่าง ๆ เป็นต้น

๑.๒.๒ ควรจัดเก็บและใช้ข้อมูลที่แม่นยำ ทันสมัย เช่น กลุ่มเปราะบาง ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคที่มีความเสี่ยง ตลอดจนการเข้าออกพื้นที่ของประชาชนที่อาจจะเป็นกลุ่มเสี่ยงเพื่อการเฝ้าระวังโรค

๒. ควรมีการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคฯ ในระยะ ๒-๓ ปีข้างหน้า โดยอยู่ภายใต้สมมติฐานบนข้อเท็จจริงว่ายังไม่สามารถกำจัดเชื้อโรคไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ได้ในระยะ ๒-๓ ปีข้างหน้า และอาจกลายพันธุ์รุนแรงมากขึ้น และอาจจะมีการผลิตวัคซีนที่มีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจค้นพบยารักษาโรคที่ได้ผลดีและมีราคาไม่แพงเกินไป

๓. ควรมีการสร้างระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

๓.๑ กำหนดเป้าหมายในการตรวจหาเชื้อให้รวดเร็ว โดยดำเนินการเป็นภารกิจประจำ เพื่อแยกผู้ติดเชื้อไปกักตัวและรักษา ป้องกันการแพร่ระบาดต่อไป

๓.๒ การสร้างสถานที่กักตัวและโรงพยาบาลสนามที่ได้มาตรฐาน

๓.๓ การล็อคดาว ควรใช้ในกรณีพื้นที่ที่มีการระบาดสูง โดยการประกาศเป็นจุด ๆ ไม่ล็อคดาวในวงกว้าง เพื่อลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีการบริหารจัดการร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

๓.๔ ควรเร่งจัดหาวัคซีนมาฉีดให้ประชาชนให้ได้ร้อยละ ๗๐ ของประชากรในช่วงเดือนมกราคม ๒๕๖๕

๓.๕ ควรให้ภาคประชาชน เอกชน อุตสาหกรรม และกลุ่มนักธุรกิจ เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ โดยรัฐบาลสนับสนุนทางการเงิน วัคซีน ยา และสิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรและงบอุดหนุน

๔. ควรให้ความสำคัญกับการแพทย์ปฐมภูมิ เนื่องจากในแต่ละชุมชนจะมีเครือข่ายบุคลากรทางการแพทย์ในชุมชนซึ่งเป็นการกระจายโอกาสในการเข้าถึงระบบสาธารณสุขของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว จึงควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เป็นการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนทำให้ชุมชนปลอดโควิด-๑๙

การใช้ฟ้าทะลายโจรกับผู้ติดเชื้อโควิด-๑๙
ในเรือนจำกลาง จังหวัดเชียงใหม่*

ในช่วงการระบาดของโควิด-๑๙ ในเรือนจำกลางเชียงใหม่ ที่เริ่มขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๔ จนกระทั่งสงบลงเมื่อปลายเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ มีข่าวการใช้ฟ้าทะลายโจรรักษาผู้ติดเชื้อโควิด ที่มีอาการไม่รุนแรงอย่างได้ผลดี

คณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ซึ่งมีส่วนประสานงานและสนับสนุนการควบคุมโรคครั้งนี้ เห็นว่าเป็นบทเรียนที่น่าสนใจและมีคุณค่ามาก จึงได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลและศึกษาจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สกัดออกมาเป็นบทเรียนรู้อย่างย่อ เพื่อประโยชน์ของการพัฒนาวิชาการต่อยอดความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมต่อไป

การระบาดของโควิด-๑๙ ในเรือนจำกลางเชียงใหม่

เรือนจำกลางจังหวัดเชียงใหม่มีผู้ต้องขังรวมทั้งสิ้น ๖,๙๕๐ คน เกิดการระบาดของโควิด-๑๙ เมื่อต้นเดือนเมษายน ๒๕๖๔ (๘ เมษายน ๒๕๖๔) โดยติดมาจากผู้ต้องขังใหม่ และแพร่กระจายมากขึ้นตามลำดับ แม้ว่าเรือนจำได้จัดระบบรับมืออย่างเต็มที่แล้วก็ตาม มีการแยกแดนกักตัวผู้ติดเชื้อที่มีอาการแตกต่างกันออกจากผู้ต้องขังทั่วไปตามหลัก Buble and seal เพื่อลดความรุนแรงของผู้ป่วย ป้องกันภาวะแทรกซ้อนและการเสียชีวิต ป้องกันการแพร่ระบาดวงกว้างและควบคุมการระบาดให้สงบ

จนถึงสิ้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ มีผู้ต้องขังติดเชื้อรวม ๓,๙๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕ เสียชีวิต ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๕ ของผู้ติดเชื้อทั้งหมด

ในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ ในขณะที่ยอดผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ได้สั่งการให้กองทัพบก โดยกองทัพภาคที่ ๓ ส่งหน่วยเฉพาะกิจเข้าไปช่วยควบคุมการระบาดของโควิดในเรือนจำกลางเชียงใหม่

กองทัพภาคที่ ๓ ได้ส่งรองเจ้ากรมแพทย์ทหารบก รักษาการผู้อำนวยการโรงพยาบาลค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พล.ต.วุฒิไชย อิศระ) นำทีมจำนวน ๑๘ นาย ไปร่วมปฏิบัติการที่เรือนจำกลางเชียงใหม่ ในช่วงระหว่างวันที่ ๓-๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ จนสถานการณ์การระบาดสงบลง

ทีมงานจากกองทัพบกได้ร่วมมือกับฝ่ายปกครอง ฝ่ายสาธารณสุข และฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้ทำหน้าที่เป็นโซ่ข้อกลางระหว่างกลไกสาธารณสุขระดับปฏิบัติกับกลไกระดับสูงและเชื่อมประสานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ปรับกลยุทธ์การรับมือกับการระบาดจากการตั้งรับเป็นเชิงรุก เน้นแยกผู้ต้องขังที่ติดเชื้อออกจาก

---

* ถอดบทเรียนโดยคณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) กันยายน ๒๕๖๔

ผู้ต้องขังทั่วไป แยกผู้ติดเชื้อที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและที่มีอาการหนักออกจากผู้ติดเชื้อที่มีอาการน้อยมีการตั้ง Mini ICU ขึ้นมาดูแลผู้ป่วยอาการรุนแรงที่เกินขีดความสามารถในการรักษาก็ส่งต่อไปยังโรงพยาบาลภายนอก

สำหรับผู้ติดเชื้อที่เป็นกลุ่มเปราะบางและผู้ติดเชื้อที่มีอาการปอดบวมร่วมด้วย ก็ให้มีการรักษาด้วยยาฟาวิพิราเวียร์ต่อเนื่อง ๕ วัน

ผู้ติดเชื้อที่ไม่มีอาการหรืออาการน้อย (สีเขียว) ก็ให้ฟ้าทะลายโจรต่อเนื่อง ๕ วัน ทุกคน (ฟ้าทะลายโจรจากกรมควบคุมโรค เพื่อให้ได้สาร Andrographolide ๑๘๐ มิลลิกรัมต่อวัน) พบว่าผู้ติดเชื้อที่มีอาการน้อยหายป่วยได้ดี มีที่เปลี่ยนแปลงมีอาการมากขึ้นเป็นส่วนน้อย

เนื่องจากในช่วงปฏิบัติการข้างต้นเหมือนกับอยู่ในสภาวะสงครามที่ต้องหาทางเอาชนะข้าศึกให้ได้ด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์เท่าที่มีและพอหาได้ การจ่ายยาฟ้าทะลายโจรให้ผู้ต้องขังที่ติดเชื้อแล้วไม่มีอาการหรือมีอาการน้อย คาดว่ายาฟ้าทะลายโจรพอช่วยให้ผู้ป่วยไม่พัฒนาอาการมากขึ้น แต่ไม่สามารถออกแบบทำการศึกษาวิจัยทางวิชาการได้ในขณะนั้น

รศ.ดร.ภก สุพัฒน์ จิระนุสรณ์กุล คณบดีคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้ข้อมูลว่า ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับฟ้าทะลายโจร “จากการทดลองพบว่า สารสกัดจากฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ได้ในช่วงต้น แต่ไม่มีฤทธิ์ในการป้องกันเซลล์จากการติดเชื้อ”

จนถึงปัจจุบัน ผลการวิจัยของคลินิกการใช้ยาฟ้าทะลายโจรในการรักษาผู้ป่วยโควิด-๑๙ ยังไม่เป็นที่ยืนยัน แต่เชื่อว่ามีแนวโน้มใช้รักษาผู้ป่วยโควิด-๑๙ ในการติดเชื้อระยะต้นได้ ซึ่งยังต้องอาศัยการวิจัยที่มีขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยาฟ้าทะลายโจรได้ถูกกำหนดให้เป็นยาในบัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพรแล้ว โดยจำแนกออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) ยาสารสกัดจากฟ้าทะลายโจร ๒) ยาจากผงฟ้าทะลายโจร

ขยายผลถึงแม่ริม เชียงใหม่

ช่วงเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ มีการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ในพื้นที่ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มต้นที่ศูนย์เด็กเล็กบ้านกองแหะ และกระจายสู่ชุมชน มีผู้ติดเชื้อรวมทั้งสิ้น ๑๓๗ คน ในจำนวนนี้มีผู้ป่วยเชื้อลงปอด ๒ ราย ไม่มีผู้เสียชีวิต

ฝ่ายปกครอง ฝ่ายสาธารณสุข และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้าไปดำเนินมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคอย่างรวดเร็ว จัดระบบป้องกัน ค้นหาเชิงรุก แยกกัก และการดูแลรักษาเป็นอย่างดี เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีประสบการณ์อันเป็นบทเรียนมาก่อนแล้ว

ในการควบคุมโรคครั้งนี้ มีการจ่ายยาฟ้าทะลายโจรให้กับผู้ป่วยอาการไม่หนักตามคำสั่งแพทย์ และนายอำเภอแม่ริม (นายภัควัติ ขันธหิรัญ) ได้ให้แจกยาฟ้าทะลายโจรชนิดผงหยาบให้กับครอบครัวผู้ติดเชื้อและผู้มีความเสี่ยงน้อยด้วย

หลังจากการควบคุมโรคเป็นที่เรียบร้อย นายอำเภอแม่ริมได้จัดทำโครงการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ปลูกฟ้าทะลายโจรทุกหลังคาเรือน โดยมุ่งเป้าหมายให้ประชาชนมีฟ้าทะลายโจรเป็นยาสมุนไพรประจำบ้านต่อไปด้วย

ฟ้าทะลายโจร ดันสมุนไพรไทยเป็นกระแสสูง

จากกรณีที่มีการใช้ยาฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยติดเชื้อโควิด-๑๙ ที่ไม่มีอาการหรือมีอาการน้อย และคาดว่าทำให้ผู้ป่วยลดการพัฒนาไปเป็นผู้ป่วยที่มีอาการหนักได้ จึงมีการใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นไปตามที่ทางราชการสนับสนุนให้ใช้ กลายเป็นกระแสนิยมสมุนไพรไทยที่สูงมาก อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะ

๑. กรณีศึกษาการใช้ฟ้าทะลายโจรกับผู้ติดเชื้อโควิด-๑๙ ในเรือนจำกลางเชียงใหม่ถือได้ว่าเป็นบทเรียนเล็ก ๆ ชุดหนึ่งที่มีคุณประโยชน์ ควรมีการศึกษาวิจัยทางวิชาการต่อยอดให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

๒. ในยามที่สถานการณ์โควิด-๑๙ ระบาดอย่างกว้างขวางทั่วโลก และประเทศไทยก็เผชิญการระบาดที่ถือว่ายังหนักหน่วงไปอีกเป็นเวลานาน การส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้ยาฟ้าทะลายโจรซึ่งเป็นสมุนไพรไทยชนิดหนึ่งจึงเป็นเรื่องที่ถูกต้องและเหมาะสม แต่ทางราชการและฝ่ายสาธารณสุขจำเป็นต้องสื่อสารให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและใช้อย่างเหมาะสมอีกทั้งไม่หวังผลเกินความเป็นจริง เพราะในอีกด้านหนึ่งหากใช้ไม่ถูกต้องก็เกิดผลเสียและเป็นอันตรายได้ด้วย

๓. สมุนไพรไทยที่มีคุณประโยชน์สูงยังมีอีกมาก รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรถือโอกาสยกระดับคุณค่าสมุนไพรไทย ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสมุนไพรไทยอย่างเป็นระบบและจริงจัง ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และวิชาการ เพื่อเข้ามาทำงานร่วมกัน ยกเลิก เปลี่ยนแปลง ลดทอนระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่เอื้อ โดยรัฐบาลควรถือเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพที่สำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

๑. เอกสารถอดบทเรียนสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโคโรนา ๒๐๑๙ เรือนจำกลางเชียงใหม่ (เรือนจำกลางเชียงใหม่ กรมราชทัณฑ์, พ.ศ.๒๕๖๔)

๒. บัญชียาหลักแห่งชาติด้านสมุนไพร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๔, ๒ มิถุนายน ๒๕๖๔

๓. ไขปมถอนงานวิจัย “ฟ้าทะลายโจร” รักษาโควิดเหตุคำนวณเลขผิด, ไทยพีบีเอส ๙ สิงหาคม ๒๕๖๔

๔. บันทึกการประชุมคณะกรรมการโครงการสมาชิกวุฒิสภาพบประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ (ตอนบน) ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๔ วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

๕. ข้อมูลกรณีการระบาดบ้านกองแหะ หมู่ที่ ๔ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สาธารณสุขอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

๖. นายอำเภอแม่ริม จับมือชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลุยนำร่องปลูก “ฟ้าทะลายโจร” แปลงใหญ่ , เชียงใหม่นิวส์ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๔